

'In het detentiecentrum is de basishouding: eerst meppen, dan praten'

Elcke Bonsen, vertrouwensarts.

Foto Julius Schrank

Eigenlijk is ze abortusarts, nu behandelt ze honger-stakende asielzoekers. 'Ze zijn bang. Ik raak steeds gemotiveerder nu ik weet wat de gang van zaken is in detentiecentra.'

VAN ONZE VERSLAGGEEFSTER KAYA BOUMA

Even een kistje sinaasappels langs brengen, dacht arts Elcke Bonsen (34) toen ze een jaar geleden een bezoek bracht aan het tijdelijke tentenkamp van uitgeprocedeerde asielzoekers bij Ter Apel. Bonsen werkt als abortusarts bij meerdere klinieken in heel Nederland. Die dag was ze in de buurt van Ter Apel aan het werk. 'Ik ben de hele dag in het tentenkamp gebleven. De gezondheidssituatie van de asielzoekers was zo slecht.'

Die eerste kennismaking met de leefwereld van illegalen in Nederland maakte zo veel indruk op Bonsen dat ze besloot zich voor hen in te zetten. Zes keer per maand houdt ze nu spreekuur voor ongedocumenteerden. Zo kon het ook dat haar voormalige patiënten

en hun familieleden aan haar dachten, toen ze begin mei in hongerstaking gingen in detentiecentrum Rotterdam.

Vanuit haar woonplaats Zwolle rijdt de arts nu meerdere dagen per week naar het detentiecentrum in Rotterdam en het Justitieel Medisch Centrum in Scheveningen om haar patiënten te bezoeken. Aan haar betaalde werk komt ze nauwelijks nog toe.

Bonsen: 'Geld verdienen is nu niet het belangrijkste. Mijn motivatie om deze mensen te helpen is groot en wordt alleen maar groter nu ik steeds meer te weten kom over de gang van zaken in de detentiecentra.'

Hoe gaat het met de hongerstakers?

'Ze zijn behoorlijk vermagerd en verzwakt, maar erg volhardend in hun hongerstaking. Drie van mijn patiënten zijn inmiddels opgenomen in het Justitieel Medisch Centrum in Scheveningen. Begin mei kreeg ik van zestien hongerstakers het verzoek hen bij te staan, maar ik heb tot nu toe pas de helft van die groep kunnen onderzoeken.

'De voorwaarden voor het aanstellen van een vertrouwensarts in detentiecentrum Rotterdam, veranderen voortdurend. Daardoor is het moeilijk in contact te komen met de mensen die mij als vertrouwensarts willen. Bovendien wordt mij de toegang tot het detentiecentrum vaak geweigerd.'

Volgens de Penitentiaire beginselenwet heeft elke gedetineerde recht op raadpleging van een arts naar keuze. Waarom mag u het detentiecentrum niet in?

'Ik krijg elke keer iets anders te horen. Soms zeggen ze bij de receptie: 'De persoon die u wilt bezoeken staat niet op onze lijst'. Dan heb ik zijn naam net verkeerd uitgesproken, ik heb moeite met die ingewikkelde buitenlandse namen.

'Andere keren krijg ik te horen dat de advocaat van mijn patiënt mijn komst niet heeft doorgegeven aan het detentiecentrum, terwijl ik vlak daarvoor nog contact heb gehad met de advocaat en hij mij verzekerd heeft dat ik op de lijst sta.

'Soms mag ik simpelweg van de directeur niet naar binnen. Ik heb al zeker negen keer voor een gesloten deur gestaan, drie keer mocht ik wel naar binnen. De directeur wil mij niet te woord staan.'

Maar bij het Justitieel Medisch Centrum mag u wel naar binnen?

'Ja, dat is geen probleem. Ik werk prettig samen met de mensen die er werken. Zij zetten zich echt in voor de hongerstakers en hebben een professionele houding, voor zover ik kan beoordelen. Het zijn ambtenaren die een goede opleiding hebben gehad.

'Dat is in detentiecentrum Rotterdam anders. De beveiligers die er werken zijn in dienst van het particuliere beveiligingsbedrijf G4S. Hun basishouding is veel repressiever dan die van ambtenaren: eerst meppen, dan praten.'

Hoe weet u dat?

'Dat hoor ik van mijn patiënten, zij zijn heel bang. De bewakers dreigen dat hun asielprocedure in gevaar komt als ze niet ophouden met de hongerstaking. Ze gaan ook snel over op isolatie van

hongerstakers. Instructies over het gebruik van geweld interpreteren ze erg ruim.

'Bijvoorbeeld bij mijn patiënt Cheickh Bah uit Guinee. Hij is op gewelddadige wijze naar een isoleercel gebracht. Ik heb hem de volgende dag onderzocht, toen zat hij onder de blauwe plekken, die hij eerder niet had. Twee dagen later, op 20 mei, heeft een bewaker na een woordenwisseling Bah opnieuw aangevallen. Ik heb foto's gemaakt van de verwondingen, ook heb ik als zijn vertrouwensarts aangifte gedaan van het sterke vermoeden van mishandeling.'

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Teeven schrijft in een brief aan de Tweede Kamer dat Bah personeel van het detentiecentrum fysiek belaagd heeft, 'onder andere door te spugen in het gezicht van een medewerker'.

'Dat lijkt me sterk. Mijn patiënt was op dat moment al twee maanden met onderbrekingen in hongerstaking en sterk vermagerd en verzwakt, hij kon nauwelijks op zijn benen staan. Ik kan me niet voorstellen dat hij fysiek een bedreiging vormde. Ook was hij op dat moment alweer drie dagen in dorststaking, dan is spugen heel moeilijk.'

Bent u niet bang dat uw patiënten tegen u liegen?

'Ik ga af op wat ik zelf kan zien aan mijn patiënten en wat ik van ze hoor. Tot nu toe heb ik geen aanleiding om te denken dat ze tegen me liegen.'

'Ik heb het verhaal van Bah en mijn ervaringen in het detentiecentrum opgeschreven in een open brief aan staatssecretaris Teeven. Tot nu toe heb ik geen reactie gekregen, jammer, want het gaat om heftige problemen, waarvoor Teeven verantwoordelijk is.'

REACTIE MINISTERIE VAN

VEILIGHEID EN JUSTITIE

'Het ministerie gaat niet in op individuele gevallen. Maar in het algemeen herkennen wij ons niet in het verhaal dat mevrouw Bonsen schetst van de gang van zaken in detentiecentrum Rotterdam. Een gedetineerde kan op verschillende manieren een verzoek indienen voor een vertrouwensarts. De vertrouwensarts mag binnen de reguliere openingstijden van het detentiecentrum een bezoek brengen. Het aan de inrichting verbonden medisch personeel staat de vertrouwensarts van gedetineerden altijd graag te woord.'